

Notat

Til:	Anne Marit Skancke
Kopi til:	
Fra:	Institutt for språk og litteratur

Høring om rapport om særfinansiering av utsatte humaniorafag

ISL har hatt rapporten ute på høring til fremmedspråkseksjonene (fransk, tysk og spansk) og til seksjon for nordisk språk og litteratur. Tilbakemeldingene er svært kritiske til hvordan gruppen bak rapporten har «definert seg bort fra problemet», som enkelte uttrykker det. «Når eit fag oppfyller definisjonen til utvalet, er det ikkje «utsett», det er stein daudt», som det blir sagt fra en av seksjonene. Med en slik definisjon har gruppen etter vår oppfatning ikke svart godt nok på sitt mandat, som handler om å sikre at Norge ikke mister sentrale kulturfag.

Vi deler altså ikke ekspertgruppens forståelse av virkeligheten når den slår fast (eller definerer seg fram til) at: «Etter ekspertgruppens definisjon er vi i dag i en situasjon der ingen fag er nedleggingstruet. [...] Derfor kan det heller ikke lages en liste over fag som faller inn under ordningen» (s. 17). Alle som arbeider i sektoren vet at små humaniorafag står i fare for å bli enda mer svekket enn de er i dag, ellers ville vel ikke gruppen blitt satt ned. Det er særlig de nevnte språkfagene ved NTNU som i mange år har vært under press, grunnet lavt studenttall, særlig på høyere grad. Disse fagene oppfattes derfor i våre fagmiljøer som utsatte. En rekke tiltak har vært satt i verk, og fagmiljøene selv er svært aktive for å rekruttere til fagene. Det er etablert et velfungerende SAK-samarbeid med UiB og UiT.

Det oppfattes fra fagmiljøene som at følgende analyse har en uforholdsmessig stor innflytelse på konklusjonen i rapporten, til tross for at premisset fremstår som særdeles usikkert – og problemstillingen ikke nevnes i mandatet: «Ekspertgruppen ser likevel tegn til en generell konservatisme i sektoren og er usikre på om de store endringene i samfunnet gjenspeiles tilstrekkelig i utviklingen av fagporteføljen» (s. 6). Vi oppfatter snarere at det på vår institusjon de siste årene har foregått en stadig videreutvikling av fremmedspråkene, både når det gjelder metoder, læringsaktiviteter, bruk av læringsverktøy og innhold i pensum. Fremmedspråk inngår i dag i flere ulike studieprogram, som Europastudier, lektorutdanningen og disiplinstudiene, og det legges opp til ulike kombinasjoner av fag som gir dobbeltkompetanse (fremmedspråk og økonomi). Vi har igangsatt en strategisk satsning på forskergrupper for å øke publiseringen ved fremmedspråkene, og vi er på vei til å lykkes med dette. Vi er opptatt av relevans, å «levere» til samfunnet. Vi undrer oss derfor over grunnlaget for ekspertgruppens vurdering.

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Saksbehandler
7491 TRONDHEIM	E-post: postmottak@hf.ntnu.no http://www.ntnu.no	Dragvoll, Bygg 5, nivå 5	+47 73 59 64 25 Telefaks +47	Silje Nes Skrede Tlf: +47 73 59 68 25

Ekspertgruppen er særlig opptatt av det de oppfatter som sektorens, og da særlig de utsatte fagenes manglende omstillingsevne. Ønsket om et press for endring og «tilpasning til nye samfunnsforhold» gjennomsyrrer rapporten. Når de skriver at det er «maktpåliggende å ikke styrke mekanismene som trekker i retning av konservatisme og liten mulighet til endring i sektoren» (s. 7), vitner det om en stor tro på å la markedskreftene råde i universitetssektoren. Det er ikke vårt utgangspunkt. Vårt utgangspunkt er det vi oppfatter som sentralt i mandatet: å sikre at Norge ikke mister sentrale og nødvendige fag.

Fagmiljøene ved fransk, spansk og tysk har en stor tro på betydningen av at deres fag opprettholdes ved universitetene, uansett om denne holdningen måtte oppfattes som konservatisme. Vi snakker om sentrale, europeiske språkområder, som er sentrale fordi de har skapt og skaper fortsatt grunnlaget for vår selvforståelse, for forståelsen av vår kultur og kulturarv og for kunnskapen om vår historiske utvikling. Disse fagmiljøene er selvsagt ikke motstandere av en utvidelse av den språklige porteføljen ved universitetene, slik at f.eks. flere språk som snakkes i våre store innvandringsmiljø kan få plass. Dette ville være en velkommen berikelse av humaniorafagene. Men det ville være en underlig måte å tenke omstilling på dersom man f.eks. skulle legge ned tysk til fordel for arabisk.

Gruppen har som mandat å vurdere hvilke faktorer som kan gjøre det vanskelig å opprettholde små humaniorafag på en regulær måte. Her kunne det være på sin plass å problematisere utfordringer med dagens finansieringsmodell, som allerede har ført til nedleggelser av mange språkfag i Norge. Behovet for kandidater med fremmedspråk understrekes igjen og igjen av næringslivet. Forståelse av andre kulturer, som språkfagene målbærer, er en viktig kompetanse i en verden med migrasjon og krig mellom folkegrupper. De bidrar til å øke toleransen for mangfold. Flerspråklighet er ikke bare viktig for utvikling av interkulturell forståelse, det gir oss flere perspektiver på verden. Forskning viser at det også øker innsikten i vårt eget morsmål. At sektoren ikke skulle være opptatt av at porteføljen skal gjenspeile de store endringene i samfunnet, som ekspertgruppen er «usikre på» (s. 6), motbevises hver dag i språkfagenes undervisning.

De nevnte eksemplene er mange nok til å vise *behovet* for de sentrale, europeiske språkfagene, og de er mange nok til at våre styresmakter i større grad bør tenke hvordan man for eksempel kunne styrke språkfagenes stilling i skolen og dermed øke bevisstheten om betydningen av språk og språklig mangfold. Ekspertgruppen har ikke gjort seg noen refleksjoner omkring dette.

I høringsinnspillene fra språkseksjonene ved ISL ble det stilt spørsmål med hvorfor definisjonen av utsatte fag kun skal gjelde på nasjonalt og ikke regionalt nivå. Det er relevant i denne sammenhengen at det for eksempel må kunne rekrutteres lektorer med tysk og fransk til Nord-Norge, og at tilgang til høyere utdanning innen slike skolefag spiller en viktig rolle i så måte. Et annet fag som ekspertgruppen, i motsetning til fagmiljøene nasjonalt, ikke oppfatter som lite og utsatt, er norsk tegnspråk og tolking. Dessverre er deres framstilling av situasjonen preget av en manglende kunnskap om faget.

S. 10 skriver utvalget: «Det er mye språkkompetanse i samfunnet som ikke hentes fra universitetene, f.eks. morsmålstolking». Til dette er det å si at det ikke finnes noe som heter *morsmålstolking*. Her tenkes det antakelig på at man kan ha ett morsmål som er ett av tolkespråkene når man arbeider som tolk – men, det betyr ikke at man er en profesjonell. Man trenger en tolkeutdanning, uansett om det ene av språkene er ens morsmål eller ikke, og uansett hva man skal tolke.

S. 12 , under overskriften «Skoleverkets behov for humanistisk kompetanse», skriver ekspertgruppen et avsnitt om våre tolkeutdanninger: «I tillegg kommer også norsk tegnspråk og tolking, som tilbys som bachelorprogram ved OsloMet, NTNU og Høgskulen på Vestlandet (HVL)». Spørsmålet er hvorfor *Bachelorprogram i tegnspråk og tolking* som fram til nå bare har utdannet studenter til å bli offentlig godkjent tolk for hørselshemmede, døve og døvblinde plasseres under overskriften «Skoleverkets behov for humanistisk kompetanse»? Vi utdanner ikke tolker som skal dekke skoleverkets behov for humanistisk kompetanse.

Generelt blander man sammen våre BA-utdannelser der vi utdanner tolker mellom norsk og norsk tegnspråk med lærerutdanninger og deres masterfordypning og PPU i norsk tegnspråk. Det ser vi for eksempel i fotnoten s. 12, der det skrives: «OsloMet utvikler mastertilbud i tegnspråk sammen med Høgskulen på Vestlandet, <https://khrono.no/nybo-oslomet-tegnspak/oslomet-far-1-million-kroner-for-a-utvikle-tilbud-for-tegnspraklaerere/254697>

Dette handler om den såkalte KD-millionen, som også NTNU er med og deler på, for å utvikle en masterfordypning og PPU i *lærerutdanningen*. Det har ikke noe å gjøre med tolkeutdanningen.

Sammenblandingen fortsetter s. 13. Ekspertgruppen blander altså sammen alt som handler om norsk tegnspråk, uten å forstå forskjellen mellom norsk tegnspråk som skolefag i lærerutdanningen, og tolkeutdanning, der studenter blir tolker mellom norsk og norsk tegnspråk og derfor lærer språket.

Til slutt: Utvalget trekker fram navnegransking som et samfunnsmessig viktig fagfelt (s. 11–12). Det er gledelig. Videre skriver de at faget ikke er utsett fordi «UiB har påtatt seg et nasjonalt ansvar for leksikografi». Men leksikografi er vitenskapen om og arbeidet med *ordbøker*, og omfatter på ingen måte stedsnavn. Dermed ER faktisk faget utsett etter definisjonen til utvalget.

Med hilsen,

Annlaug Bjørsnøs
Institutt for språk og litteratur